

**"Elkartasunaren,
justiziaren eta
ekitatearen garaia
dator; zibilizazio
bezala biziraun nahi
badugu behintzat"**

Joseba Garmendia ekonomilaria / 2-5

**Lau udal,
telekomunikazio
zerbitzu egokia
bermatzeko
elkarlanean ari dira** / 7

**Etxarri Aranatzeko eta
Lakuntzan ez da
ospakizunik izanen.
Irurtzongo festak
ere ez** / 8

**Nafarroako 0-3
plataformak haur
eskolak
"berraktibatzea"
eskatu du** / 9

**Osasuna Magna Xota
Anaitasun
entrenatzen hasi da
Play-Offak
prestatzeko** / 11

**Aldi Baterako Lan
Erregulazioa eten eta
gero, pilotarien ohiko
entrenamenduak
hasiko dira** / 11

Joseba Garmendia Albarracín ekonomilaria eta EHuko irakaslea.

"Ekonomikoak ez diren gauzak bota ditugu faltan"

JOSEBA GARMENDIA ALBARRACÍN EKONOMILARIA ETA EHUKO IRAKASLEA

Osasun krisiarekin batera, koronabirusak ekonomia krisia ere ekarri du. Hilabetez sektore asko geldirik egon dira, eta buelta ematea ez da erraza izango

Erkuden Ruiz Barroso ALTSASU

Koronabirusak sortutako benetako distopia honetan ekonomia-aren egoera "korapilatsua" dela esan du Joseba Garmendia ekonomialariak eta EHuko irakasleak.

Nola deskribatuko zenuke egoera?

Korapilatsua. Shock izugarria izan da. Koronabirusaren pandemiak hainbat jarduera ekonomikoren itxiera edo etetea eragin du, eta horrek sekulako eragina izan du enpleguan, kontsumoan eta inbertsioetan. Aldi baterako izan da, baina orain ezjakintasuna dago heldu den hilabeteetan zer gertatuko den; pandemiaren bigarren edo hirugarren olaturen bat egongo ote den. Horrek aurreikuspen guztiak baldintzatzen ditu. Batzuek diote errebote efektua egon daitekeela, eta azken hilabeteetan kontsumitu ezin izan dena etorkizunean kontsumituko dela, dagoeneko ahal delako.

Ezjakintasuna nagusi da, beraz?

Bai. Azken batean inork ez daki zer gertatuko den hemendik aurrera. Horri gehitu behar zaio, 2019tik ziko ekonomikoak industriako produkzio indizeak ahulezi puntu bat erakusten zuela. Beherako joera ikusten ari zen. Orduan, ez dakigu egoera honekin zer gertatuko den. Konfinamenduko bi edo hiru hilabeteko egoera honek zer nolako kostua dakarren edo zer nolako zauriak uzten dituen ikusi beharko da. Badakigu sektore batzuk ez direla berreskuratu: ostalaritza,

"FAMILIA ASKOK BERAIEK KONTSUMOA ETA INBERTSOAK BIRPENTSATUKO DITUZTE"

"LAU AGERTOKI PLANTEATU NITUEN; BAIKORRENEAN ERE HILDAKOEN KOPURUA IGOTZEN ZEN"

turismoarekin lotutako arloak... baina ikusi beharko da eten behar izan direnak zer nolako kontsumoa berreskuratzen duten; denak, ile apaindegiak eta bestelako sektoreak.

Baina dendariak, ile apaindegiak, tabernak eta abar martxan daude, eta jendea erantzuten ari da.

Kontua da ea berreskuratu duten galdutako guztia. Alde batetik, dendetan erosten ditugun gauzak ere Interneteko erosketen bitartez ordezkatu ahal izan direlako. Bestetik, honek guztiak ekarri digun faktura: epe bateko kontratua zutenek lana galdu dute, ikusteko dago ere ERTE egoeratan dauden kopurua zenbatekoa den eta etorkizuna nolako izango den. Beltza den edo ez. Horren arabera familia askok beraiekin kontsumoa eta inbertsoak birpentsatuko dituzte. Horrek eragina izango du.

BIZITZA VS. EKONOMIA

Pandemiaren hasieran, koronabirusaren eraginaren inguruko ikerketa egin zenuen. Zeintzuk izan ziren ondorio nagusiak?

Eragina neurtzea zen nire helburua. Lan honekin martxoaren 23an hasi nintzen. Garai hartan Hego Euskal Herrian 145 hildako zeuden eta 3.000 kutsatu. Gaur egun, 2.000 hildako baino gehiago daude. Orduan, garai horretan konfinamendu partzial bat ezarri zen. Jarduera batzuk telelanaren bidez egiteko esan zuten, hezkuntzako sistema guztia, zerbitzuetako sektore asko, enpresetako bulegoko lana eta profesional asko etxetik aritzen hasi ziren. Orokorrean elikadura, farmaziak eta egunkarien salmenta kenduta jarduera ia guztiak eten egin ziren. Ezinezkoa bilakatu zen hainbat produktu erostea, eta horrek atzerako ondorioak ekarri zituen; ezin bazen arropa saldu, arropa produzitzea ezinezkoa da, ezin bada autoak saldu, autoen ekoizpenak zentzurik ez dauka. Pixkanaka horrek ekonomian hainbat efektu hedatu egin ditu atal desberdinetan. Nire helburua hori neurtzea zen. Lehenengo ondorioa

EGOKI
VENTANAS PVC LEIHOAK
www.ventanasegoki.com

KALITATEA - AURREZKIA - EROSOTASUNA
egoki@ventanasegoki.com

948 563 253 Arkinoturri Industrialdea · Olazti ERAKUSKETA: Olite kalea 16 · Iruñea

Etxe pasiboetarako egokia
5 9000

Beirak lehorrean jarrita

Isolamendu nukleo indartsua

Aparteko azala koloreztatua

Konfinamenduan askatasuna eta familiarekin egotea faltan bota dugula esan du Garmendiak. ARTXIBOA

izan zen aste bakoitzeko barne produktu gordina 0,5 puntu jaitisiko zela. Enpleguaren arloan Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan, 250.000 edo 280.000 pertsonak bere lana etenda ikusiko zutela kalkulatu nuen. Etena, ez galduta. Gutxi gorabehera kalkulu horietan ez dakit asmatu nuen, baina gero gertatu zenarekin gerturatu nintzen. Gaur egun, EAEn 200.000 pertsona ERTeetan egon dira, 60.000 autonomok laguntza eskatu dute eta 20.000 pertsona langabezian gelditu dira. 280.000 pertsona kaltetuak izan dira. Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako enpleguaren %30 inguru.

Beraz, nolabait egoera aurreikusi ahal izan zenuen?

Bai, kalkulatu nuen. *Input eta output* analisi teknika deitutakoek ahalbidetzen dute halako prospekzioa egitea. Hori lehenengo ondorio bat izan zen. Jakin nahi nuen ere zer nolako inpaktua izango zuen konfinamendu zorrotzago jartzen bazuten. Garai hartan kutsatuen eta hildakoen kopurua %18 eta %20 bitartean hazten ari zen. Orduan, lau agertoki planteatu nituen: hazkundera %18 eta 20 artekoa bazen, bigarrena %16koa bazen, egun horietako baxuena, hirugarren agertokia bilakaera %10ekoa zela eta azkenekoa hazkundera %5ekoa zela. Azken hau oso baikorra zen. Aurrei-

kuspen horiek ikusita, baita baikorrenak ere, ikusten zen hildakoen kopurua 145etik mila hildakoetara igotzen ginela oso denbora gutxian. Orduan, esaten nuen holako egoera batean edozein gobernuak ezingo zuela iraun neurri zorrotzagoak ezarri gabe. Konfinamendu zorrotzago bat onartu behar zela esaten nuen. Azken ondorioa izan zen ez dagoela kontraesanik osasunaren eta ekonomiaren artean. Garai hartan eztabaida zen konfinamendu zorrotzagoa hartu behar zen edo ez, oso ondorio katastrofikoei buruz hitz egiten zuten, ondorio ekonomiko larriak ekarriko zituela eta abar. Oztupoak jartzen zizkieten horrelako neurriei. Eta nik esaten nuen ez dagoela gobernurik mila hildako baino gehiagorekin neurri zorrotzagoak hartuko ez zituenik. Orduan, horrela behin behineko neurriak zenbat eta lehenago hartu, orduan eta faktura ekonomiko eta pertsonal txikiago izango zen. **Baina oporretatik bueltan, berriz lanera. Egun gehiago behar ziren?** Garai horretan neurri hori hartzeko ez dakit presioa ote zegoen, baina arlo akademikoetatik eta beste herrialdeetako praktikak begiratu hori egitera gonbidatzen ari ziren. Arlo akademikotik begiratu, epidemiologoek batez ere esaten zuten kontraesan handia zegoela pandemia

benetan gelditu nahi bazen jendea etxean egon behar izatea, baina aldi berean estatuan milioika pertsona lanera joan behar izatea, gainera, lantoki batzuetan segurtasun neurriak beteazte ezinezkoa zela edo garraio publikoa gainezka joaten zela. Bestetik, Txinako adibidea ere hor zegoen, non Wuhanen konfinamendu osoaren neurria hartu zuten. Italiako esperientzia ere adierazgarria zen. Gradualki funtsezkoak ez ziren jarduera guztiak eten zituzten. Neurri hori ez zen behin betikoa izango. Azken finean birusaren kutsapen aldia bi edo hiru aste badira, bi astetan dena gelditzen baduzu, birusaren hedapena dezente gelditzen da. Beharbada aste bat gehiago luzatu behar zela? Beharbada zorrotzagoak izan behar zirela gero trikimailu batzuk egon zirelako? Beharbada, bai. Baina orain ikusten eta ikasten ari gara. Garai hartan zuhurtasunaren irizpidearekin egin ziren gauzak. Konfinamendua funtsezkoa izan da bilakaera hau izateko, baita gizarteak modu arduratsuan joka zezan ere.

Langileek eskatu zituzten neurriak, ezta?

Adibide esanguratsuak badaude. Batez ere enpresa handietan non eta lan formatik eta errutinentatik distantzia fisikoak mantentzea oso zaila den. Beste neu-

rri batzuk hartzen joan dira. Oso adierazgarria izan zen Mercedes-en kasua. 400 kutsatu zeuden eta hala ere enpresak funtzionatzen jarraitu nahi zuen, eta langileek eten egin zuten. Aitortu beharra dago Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan, behintzat, lan ikuskaritzek ez dutela funtzionatu. Telelana egiten aritu dira, eta enpresetako sindikatuek gutxieneko osasun protokoloak ez direla betetzen salatu dutenean, administrazio publikoak ez du bere lana egin. Nik uste salagarria dela.

KRISIA

Koronabirusaren egoera ezin zen aurreikusi, baina aurretik krisi ekonomikoa aurreikusten zen?

AEBetan dagoen ekonomiako aldizkari garrantzitsuenetarikoa

"AURREKO KRISIAREN DESBERDINTASUNEK ETA KAUSEK HOR JARRAITZEN DUTE"

"BEHARREZKOA BAKARRIK KONTSUMITU DUGUNEAN, SISTEMA KRISIAN SARTU DA"

batek 2018an esan zuen beste inflexio puntu baten aurrean geundela. Aldagaiak ikusten ziren. Nahiz eta oraindik hazkundera positiboa izan, hazkunde hori apaltzen ari zen. Aurreko krisiaren oinarriak oraindik ez dira gainditu, jarraitzen dute. Kausek hor jarraitzen dute. Desberdintasun soziala eta errentaren banaketa desorekatua izan ziren faktore garrantzitsuenak, eta bertan jarraitzen dute. Gainera, mundu finantzarioan dauden txutxumutxuak gehitu behar dira. Autogintza sektorean ere birmoldaketa sakon bat omen dator... Trumoi hotsak entzuten ziren dagoeneko.

Zeintzuk dira 2007ko eta oraingo krisiaren arteko desberdintasunak?

Faktoreak desberdinak dira. Aurreko krisiaren arrazoiak endogenoak dira. Hau da, ekonomiaren dinamikagatik azaltzen da gertatutakoa. Orain shock exogeno bat da; kanpotik etorri den faktore bat, bat-batean gure ekonomian inpaktu handia izan duena. Horrek herrialdeetako hornikuntzak moztea ere ekarri du eta banaketa izugarria gertatu da. Aurreko egoerari hau gehitu behar zaio. Batzuek diote konparatu ahal izateko Bigarren Mundu Gerraren amaierarekin edo 1930. hamarkadako depresio handiarekin konparatu beharko genukeela. Ikusiko dugu. Ikuspegi baikorrak ere badira. Errebote efektu bat izan daitekeela diote.

Normaltasun berria deitu dioten egoera hasiko da ekainaren 21ean, ekonomia berria ere izango da?

Ez, argi eta garbi. Hemen behintzat egon diren mugimenduen arabera. 2011. eta 2012. urteetan nagusitu zen austeritatearen ideologia desagertu da. Europako herrialde guztiek onartzen dute gastu publikoa handitu beharko dela egoera honi aurre egiteko. Bai sare soziala indartzeko, ERTeekin egin den bezala, bai kontsumoa eta inbertsioa sustatzeko ere. Kontuan hartu behar da sarrera publikoak murriztuko direla. Orduan, egoera horretan defizit publikoa onargarriagoa izango da eta zorpetze publikoa ere onargarriagoa izango da. Europen berrairakuntzarako sekulako dirutza aurreikusten ari dira. Europako Banku Zentrala dirua punpeatzen ari da. Publikotik ekonomia salbatzeko ahalegin garrantzitsu bat badago. Oso kurioso da nola

liberalak diren lobbyak, gobernuak, enpresarien elkarteak, CEOE esaterako, Estatua salba gaitzazu esaten ari diren; sektore publikoak salba gaitzala. Politiken inguruan aldaketa bat ekarri du. Horrek ekonomia berria ekarriko du? Nik uste nahiak bai egongo direla. Bat-batean paradoxa bat gertatu da: beharrezkoa bakarrik kontsumitzen hasi garenean, sistema guztia krisian sartu da. Orduan, zer nolako sistema daukagun eta zer nolako gauzak produzitzen diren hausnartzera eramango gaitu.

Kapitalismoaren atzaparrak agerian gelditu dira?

Neoliberalismoarenak. Ez dakit kapitalismoa kuestionatzen den neoliberalismoa zalantzan jartzen ari den neurri berean. Kapitalismoa zalantzan jartzen dutenek edo dugunok aspaldidanik esaten dugu beste eredu batzuetarantz pausuak eman behar ditugula. Desakreditatuta geratu dena eta Financial Times eta beste aldizkari neoliberal ortodoxoek ere esaten dutena da errezeta neoliberalak ez direla momentu honetan aproposenak. Neoliberalak esango lukeena da bakoitzak salba dezala bere burua. Horrek ekarriko zuen adibidez langabezian dauden 270.000 langile horiek dirurik kobratu gabe egotea. Hori da neoliberalismoaren errezeta. Baina kontsumitu ezin duten 210.000 langile badituzu, aurrezkiak bukatzen zaizkienean nola biziko dira?

Laguntza horiek nahikoak dira?

Ez dakit. Nahikoa da 600 euroekin bizi ahal izatea. Populazioaren %10 edo 20 gutxieneko bizitza egoera honetan egoteak asko esaten du gizarte horren inguruan. Ez dio sistema ekonomikoaren muskulua berreskurapenari laguntzen. Azkenengo hamarkadetan neoliberalismoak errentaren banaketa kontzentratu bat bultzatu du. Populazioaren %20ak geroz eta gutxiago irabazten du, eta populazioaren %10ak edo %1ak, aberatsenak, askoz ere gehiago irabazten dute. Desberdintasun sozial horiek areagotzeak 2007ko eta 2008ko krisia ekarri zuen. Arrazoietako bat da. Lan merkatuetako malgutzeko politikek soldatak jaistea ekarri dute. Horrek sekulako desorekak ekartzen ditu, eta hori dago azken batean krisiaren atzean. Krisi honetan dagoen arriskua da desberdintasun hori

Konfinamenduaren lehenengo egunak mugituak izan ziren lantokietan. ARTXIBOA

areagotzea. Horretarako laguntza sozialak ezinbestekoak dira. Era berean, pentsatzen hasi behar dugu beste kontratu sozial bat behar dugula, non errenta altuko pertsonen esfortzua askoz ere handiagoa egin behar duten. Kenedyren garaian, 1960ko hamarkadan, aberatsek askoz zerga gehiago ordaintzen zituzten. Azken hamarkadetan aberatsei zergak murriztu zaizkie. Egoera honetan justiziazkoa da beraien ekarpena handiagoa izatea.

Hori lor daiteke?

Kennedyren garaian aberatsei %80ko zerga tasa aplikatzen zitzaizkien. Gaur egun herrialde komunista bat dela kontsideratuko genuke. Eta AEBz hitz egiten ari gara, eta garai hartan. Hemengo egoera konparatzen badugu, 1978an hemen PFEZaren tramu handietan ordaintzen zen zerga tasa %65 zen. Gaur egun, %40 eta piko da altuena. Okerrena da kapital errentek ordaintzen duten gehiengoa %23 inguru dela. Hor egon da zerga sistemaren eraldaketa oso bat errenta altu eta aberatsen aldekoa. Hori birplanteatu behar da.

Irtenbide bat izan daiteke?

Kontua da administrazio publikoak diru gehiago beharko duela. Erronka argiak ditu: babes sistema indartu eta populazioaren zahartze demografikoak ekarriko dituen beharrak ase beharko ditu. Sistema publikotik

enplegua sor daiteke, eta egongo den langabezia hazkundera aurreragotzeko politika horiek beharko dira. Beste alde batetik, gure sistema edo modelo produktiboa aldatu, dibertsifikatu, eguneratu eta modernizatu behar da. Berrikuntzan oinarritu beharko dugu, eta horretarako ere dirua beharko da. Ekonomia salbatzeko administrazio publikoak kontsumo eta inbertsioa suspertu nahi badu, eta eredu energetikoa aldatu behar badu, horrek sekulako inbertsioak eskatuko ditu. Bidea badago, nondik nora joan badago. Orain arte baliabideak lortzeko maila ertainetan oinarritu da. Baina errenta altuenek bere ekarpenak egin beharko dituzte.

AUTOGINTZA

Duela bi aste inguru Bartzelonako Nissan lantokiaren itxiera izan zen albiste. Nafarroan eta Sakanan itxiera horrek eragina izan dezake?

Egia esan, ez dakit hemen Nissan eta Renault hornitzen dituen enpresarik ote dagoen. Azken batean Nissaneko itxiera Renault eta Nissan arteko fusioaren berrantolaketa baten ondorioa da. Orduan, ez dakit zer punturaino izango dituen ondorioak. Esan dezakedana da autogintzaren sektorean aldaketa sakon bat datorrela.

Beraz, ez da koronabirusaren ondorio zuzena izan.

Ezetz esango nuke. Azken batean, koronabirusak egin duena izan da hainbat hilabetetan auto salmentarik ez egotea. Hornikuntza kate globalak eten egin ziren. Hemengo enpresa askok itxi behar izan zuten Txinatik hornidura iristen ez zelako. Autogintzaren sektorea azkeneko urteetan hausnarketa prozesu batean sartu da. Matrizegintza sektorean ikusi zen. Euskal Herrian sektorea aspaldidanik geldituta zegoen. Matrizegintzak pieza berrietarako moldeak egiten ditu, eta autogintza nora zihoan ez zekielako gelditu zen. Ez dakite auto elektronikoaren edo hibridoaren sarrerarekin zer gertatuko den. Oso desberdina da auto elektriko bat egitea, hibridoa edo konbultsiokoa. Elektrikoek askoz pieza gutxiago behar dituzte. Horrek

"EGOERA HONEK JUSTIZIA ESKATZEN DU, ABERATSEK EKARPEN HANDIAGO EGITEA"

"AUTOGINTZA AZKENeko URTEETAN HAUSNARTZE PROZESU BATEAN SARTU DA"

sektorearen erabateko berrantolaketa dakar. Hornitzaile guztiek pentsatu beharko dute etorkizuna zein izango den, eta posizionatu beharko dira. Google gainera auto autonomoetan pentsatzen hasi da, eta partekatutako autoen eredu zabaltzen ari da. Horrek sektoreari sekulako kolpea emango zion. Sektorea ezjakintasun egoera batean dago. Txinan autoen salmenta handitzen ari da. Eta beste arazo bat dakar. Txinan autoa masa kontsumoko produktua bihurtzen bada, mundu osoa itxuraldatuko du.

TELELANA

Konfinamenduarekin telelana praktikan jarri da. Aldeko eta kontrako iritziak daude. Zein da zure iritzia? Aurrera ere jarraituko du?

Nik uste areagotuko dela, baina kontuz. Orain arte egon den tamainan ez. Enpresa askotan eraginkortasuna ikusi dute. Facebook-en, uste dut, etxean gelditzeko esan diete. Horrek enpresari kostu batzuk murrizten dizkio. Horrelako joera bat egon daiteke, eta egongo da. Nire esperientzia irakasle gisa izan da, eta, norbaitek uste bazuen etorkizuneko unibertsitateak distantzian eta telematikoa izango zirela, oker zegoen. Tutoretzak eta klase presentzialak askoz eraginkorragoak dira. Feedback-a ere desberdina da. Beste gauza

bat dago, telelanak funtzionatu du konfinatuta geundelako. Ikasleak derrigorrez etxean zeuden eta neurri batean klaseek balio izan diete argitzeko, egunerokotasunean errutinak izateko, ez aspertzeko eta abar. Baina konfinamendurik gabe... Eta beste gai bat dago: harremanak ez dira berdinak; bilerak ez dira berdinak. Beraz, alde batetik uste dut areagotuko dela, batez ere enpresetako bulego lanetarako. Baina sektore batzuetan ikusi dute muturrera eramanda kaltegarria izan daitekeela. Gainera, berrikuntza teknologikoen garai hauetan harreman fisikoak balore positibotzat hartzen dira. Gauza asko bideo edo testu batean kodifikatu daitezke, baina beste asko ez. Usaina adibidez.

Telelana hitzarekin batera, koronabirusa, covid-19, konfinamendua eta ERTE bezalako hitzak gure egunerokotasunaren hiztegian sartu dira. Zein ekonomia termino entzungo ditugu?

Ekonomia kolaboratzailea, zaintzaren ekonomia ere askotan aipatu da eta etorkizunean geroz eta garrantzia gehiago izango du desglobalizazio prozesuak... Neurri batean ere elikadura subiranotasuna deitu izan dena.

ETORKIZUNA

Itxaropena izateko arrazoiak daude?

Dena ez da txarra. Bakoitzaren araberakoa da. Ni lanean egon naiz, eta ez da berdina nire egoera edo langabezian edo ERTEan egon den pertsona batena. Nola bizi izan dugu? Segur aski kontsumitzen duguna baino gutxiagorekin bizi gaitezkeela erakutsi digu. Konfinamendu edo askatasun falta batean konturatzen zara garrantzitsuak diren gauzez. Zer bota dugu faltan? Mugitu ahal izatea, askatasuna, lagun artean egotea, familia bisitatzea... gauza horiek ez dira ekonomikoak, gauza horiek ez dira materialak. Orduan, horrek beste mundu batera eramaten gaitu; kontsumo mugagabea oinarritzen ez diren ikaspen positiboak egon daitezke. Munduko bankuak aurreikuspen beldurgarri bat egin du: sekulako krisian sartzea goazela. Egoera horiek ez dira errazak. Are gehiago aurretik prekarietatean bizi den pertsona batendako. Elkartasuna, justizia eta ekitatearen garaia dator; zibilizazio gisa biziraun nahi badugu.

Elkartasuna ezinbestekoa izango da.

Harago joango nintzateke. Ekitatean oinarritu behar dugula uste dut. Elkartasuna batak besteari egiten diona da. Baina denekin ekitatiboa den sistema bat eraiki behar dugu. Hemen ikusi dugu gutxietsiak izan diren lanpostu pila bat funtsezkoak bihurtu direla: ospitaletako garbitzaileak, supermerkatuetako langileak, garraiolariak, lehen sektorea eta abar. Beraz, funtsezkoak bihurtu diren neurrian, agian soldatak berrikusi beharko zitzaizkien. Sor dezagun sistema bat non laguntza beharrezkoa ez den izango. Eta laguntza eman behar bada, izan dadila sistema berak ematen duela. Horrek esan nahi du ongizate estatu bat; sistema instituzional, politiko, ekonomiko eta sozial bat justua eta ekitatiboa izango dena.

Eta posiblea da horrelako sistema bat lortzea?

Bai, noski. Ebidentziak badira. Bizitzeko gutxiago baldin badugu, gutxiago kontsumitzen dugu, eta gutxiago produzitu behar da.

"DENEKIN EKITATIBOA DEN SISTEMA BAT ERAIKI BEHAR DUGU"

"GALDERA DA: NOLA BIZI ZORIONTSU HORRELAKO EGOERA BATEAN?"

Orduan, gutxiago lan egin behar da. Lan gutxiago egin behar bada, aprobeztatu dezagun populazio erdia pobrezian eta langabezian izan beharrean lan hori banatzeko. Denbora irabazi dezagun. Horrek ekartzen duena da beste kultura bat, beste hezkuntza bat. Denbora aisialdian probetxuz erabiltzen ikasi behar da, eta ez kontsumoan. Dibertitzen ere ikasi behar dugu. Konfinamenduak agian honetan lagundu du. Merkataritza guneak itxita egon dira, familiarekin gehiago hitz egin dugu... Dibortzioak ere areagotu dira, hori ere egia da. **Baina jendeak normaltasunera itzuli nahi du.**

Bai, baina nik tabernetan ez dut ikusten lehen ikusten nuena. Alde batetik, lekurik ez dagoelako. Bestetik, jendeak beldurra

duelako. Agian gu kutsatzen bagara ez da ezer gertatzen, baina familiako kideak kutsatzeko beldurra dago. Heldu diren hilabeteetan beldur horrekin bizi beharko dugu, eta horrek arduratsuak izatera eramango gaitu. Orduan, galdera da: nola bizi zorientsu horrelako egoera batean?

Eta erantzuna?

Behin behar materialak asetuta, beste guztia materialak ez diren gauzetara dedikatzea. Horrek beste zirkuitu ekonomiko batzuk elikatu ditzake. Gertutasunak ekar ditzake beste zirkuitu batzuk sortzea, denondako onuragarriak direnak. Hausnarketa horiek garrantzitsuak dira.

Hausnarketa hori egin da, ezta?

Pentsatu nahi dut baietz. Baina nik faltan bota dut beste aukera bat, eta da gizartearen sarete handiago bat. Azalduko dut: eman diogu administrazio publikoari, eta batez ere polizia ezberdinei edo hartu dute, hobe esanda, sekulako boterea gu arautzeko. Eta nik uste dut populazioaren sektore xahugarrienak edo adinduak laguntzeko sare sozialak sortu diren bezala konfinamendua arautzeko eta ordenatzeko eta kudeatzeko modu sozialak ere egon daitezkeela. Hau da, 0 fasean hasi ginenean paseatzen eta kirola egiten, ikusi dugu nola funtzionatzen duen eta nola egin behar dugun. Posible zen kale bakoitzeko arduradun bat egotea eta guztien artean Altsasuren inguruan 30 zirkuitu ezberdin antolatzea, non eta txandaka populazio guztia pasa zezakeen asteen egunero edo asteen hiru edo lau aldiz. Modu antolatuan, oinarritik hartuta nik uste badaudela gauza batzuk egin daitezkeenak. Beste bat, tabernak ez dute mahai nahikorik, eta herri txikietan bada go hitura bat aitonari eta amonari ikusita, eguraldi ona egiten zuenean aulkia atarira atera eta hor bizilagunekin hitz egiten aritzea. Hemen badago ohitura on bat sanjuanetan jendea jaisten dela afaltzera kalea, mahaiak jaisten ditu eta kalean afaltzen du. Komunitatea sortzen du. Horiek zergatik ez egin? Hori areagotu ahal izan zen. Konfinamenduan sare sozialak indartzea posible da, eta nik uste hori ahaztu egin zaila edo ez dugula kontuan eduki.

Konfinamenduan, herritar talde boluntarioak elkartu ziren ospitaletarako batak josteko. FRANCIS IRIGOIEN

ASTEKOA

AINGERU MIKEO

Amets bat dut

Mundu osora zabaldu da George Floyd-en hilketaren berria. Mundu osoan milaka jende kalera atera da Minneapolisko poliziaren ankerkeria salatzerako. Black Lives Matter *-beltzen biziak garrantzia du-* mugimenduak sustatuta, *I can't breathe -ezin dut arnasik hartu-* lelopean. USA gaixorik dago. Arrazakeria arazo handia daukate, batez ere beltzen aurka areago nabarmentzen dena. Ku Klux Klan ez da atzo goizeko asmakizuna. Izan ere, historiaren sustraian errotzen den injustizia sozialaren ondorio larria da. Beltzen komunitatea, oro har, txiroa da eta, ondorioz, haiek egiturazko gabezia handiak dituzte. BBC agentziak bost datu plazaratu ditu zurien eta beltzen arteko alde nabarmentzeko. Batez beste, zuriek sei dolar badituzte, beltzek bat; gainera, handitzen ari da arrakala hori. Delitu berdinatik, beltzek hogeia aldiz zigor handiagoa jasotzen dute. Ikastetxeetan, egoera berdinetan, beltzak hiru aldiz gehiago zigortzen edo kanporatzen dira. Beltzen %70ak argi dauka auzitegietan, eta lantegi eta ikastetxe publikoetan harrera okerragoa egiten zaiela. Etxearen jabetzari dagokionez, zurien % 73 etxe jabea da; beltzen artean, berriz, %43k du jabetza. Hori horrela, kasu askotan, haien ghettoetan bizi dira. Heziketarik ez. Langabezia. Alkohola eta droga. Familia desegituratuak. Pandillak. Droga trafikoa eta prostituzioa. Bortizkeria eta delinkuentzia.

I have a dream -amets bat dut- da Martin Luther Kingek egindako hitzaldi ezagunenaren izenburua, Washintonerako martxan, 1963an, egin zuena. Amets hartan ikusten zuenez, etorkizunean azal beltz eta zuriko jendea harmoniaz, berdintasunean eta justizian biziko zen. Bistan da amets hura ederra dela, baina egia bihurtzeko bide luzea dagoela. Izan ere, arrazakeria hitz hutsaren atzean errealtate maltzur eta ankerrak daude, hain zuzen ere, pertsona beltzak gizarte apartheid egoera batera eramaten dituztenak.

Bestalde, USAN baino neurri txikiagoan bada ere, antzera gertatzen da baita Parisen, Bartzelonan, Iruñean eta beste edozein lekutan. Izan ere, arrazakeria giza talde txiro eta baztertuen aurka azaltzen den jarrera da. Nonbait, supremazista horiek ahaztuta dute haiek ere biluzik jarioak direla eta gorpu amaituko dutela. *I have a dream*.

GUTUNAK: Karaktereak, gehienez: 1.900 (hutsuneak barne). GUAIXEK eskubidea du gutuna laburtzeko. Gutunak ezin izango dira kapituluka bidali. Gutunak asteazkena 10:00ak baino lehen bidali beharko dira erredakzioa. Gutunarekin batera bidali beharrekoak: egilearen izena eta abizena, NAN zenbakia, herria eta harremanetarako telefonoa. Gutuna helarazteko bideak: Foru plaza, 23 - 1., 31800 Altsasu / gutunak@guaixe.eus

HARA ZER DIEN

Bretxa

SAKANAKO PREBENTZIO ZERBITZUA

Gizarte zerbitzuen arreta eta laguntza izatea herritarren eskubidea da. Nafarroan legez bermatua dago. Hainbat dirulaguntza ere; ez guztiak, ordea.

Covid-19 birusak eragindako krisi garai honetan, Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetan nabarmen igo dira laguntza eskatzeko deiak eta arrazoi eta kontu desberdinentzatik, informazio eskaerak. Bulegoak herritarrei itxita egonda eta arreta presentziala egin ezinik, telefonoz eta bideo deien bidez lan egiten jardun dugu. Laguntza hartu emanak ahaldu egin dira, ezinbestekoa zuzeneko kontakturik gabe. Gezurra badi-rudi ere, iturri desberdinak etengabe informazioa jaurtitzen ari diren momentu honetan, gehiegi izateagatik ez ote garen desinformatzen ari pentsa dezakegu...

Eskaera egin eta komunikatzeko beharra aseta, askotan tramitea egin beharra dago. Ez beti. Eta bulegoak itxita egonda, tramite horiek modu telematikoa

egitera behartuta gaude, bai eskatzaileak eta baita teknikariok ere (bai gu bai administrazioko gainontzeko zerbitzukoetakoak ere). Hau guztia exijentzia oso handiko esperientzia izaten ari da denontzat. Izan ere, herritarrek bere tramiteak modu digitalean egiteko puska handia falta da. Eta administrazioak (jasotzeko) egiteko, ere.

Egia da informatikak eta Internetak gure bizitzak hobetzeko ere balio dutela. Irisgarriagoa egiten dute informazioa, komunikazioak azkartzen dituzte... Sarean ibiltzeko aukera dutenei Internetak aukera asko ematen dizkie. Baina pertsona askorentzat zaila da.

Arrakala digitala. Aspaldian entzuna geneukan hitza krisi egoera honetan areagotu egin da, eta bere ondorioak ikusi ditugu. Herritarrek tresna hauek erosteko apustua, ahalegina edo inbertsioa modu indibidualean egin dezakete, baina gobernuek eta administrazioek ardura handia daukate afera honetan, bere zerbitzuak, langileak eta tresnak egokitzen. Beren ardurapean hartu beharko lukete ere azpiegiturarako, prestakuntzarako,

baliabide komunitarioak gartzeko (ez bakarrik erabilera propioa edo tresna propioa izatea, zerbitzu publikoetan daudenak gehiago aprobetxatzea ere), eta zergatik ez, merkatuan erosteko orduan tresna teknologikoak merkeagoak izatea.

Beste funtzio askoren artean, dirulaguntza batzuen tramitea egin eta bideratzeko funtzioa dugu Gizarte Zerbitzuek, eta jendea laguntzen dugu. Ildo honetan, duela egun batzuk estatu espainiarrak dirulaguntza berria onartu du, Gizarte Segurantzaren telematikoki edo postaz eskatu beharrekoa: Gutxieneko Diru Sarrera. Berriz ere, pertsona batzuen eskaera: "lagunduko didazu, mese-dez, tramiteak egiten?" Jakina, ahal dudana neurrian bai. Gizarte Segurantzak ezagutza digitala ez duten pertsonak laguntzeko ez badu baliabiderik jartzen...

Aitzakia proposa dugu herritarrek duten premiaren bozgorailu izateko. Orain tramite telematikoa egiteko laguntza izatea bultzatu beharra dago, eta guztion eskubidea da, ez bakarrik gizarte zerbitzuetara jotzen dutenen beharra.

DUELA 25 URTE...

Lakuntza txapelaldun

Maiatzean eta garagarrean jokatu zen Sakanako emakumezkoen futbol txapelketa. Lakuntza, Arbizu, Etxarri Aranatz, Altsasu eta Araiako taldeak neurtu ziren. Jubenil eta senior mailako jokalariz osatutako taldeak izan ziren eta guztira 60 jokalarik parte hartu zuten. Lakuntzako taldeak irabazi zuten txapelketa, finalean Altsasuri 12-0 irabazita. Kotsolazioko finalean Arbizuk 1-0 irabazi zion Etxarri Aranatz.

guaixe

SAKANAKO ASTEKARIA

www.guaixe.eus

Koordinatzailea:
Goizeder Anton Iturralde
fundazioa@guaixe.eus

GK diseinu zerbitzua:
Ainara Santiago Langarika
info@gkomunikazioa.eus
Ainhoa Etxeberria Pikabea
gk@gkomunikazioa.eus

Administrazioa:
Gema Lakuntza Lopez
admin@guaixe.eus

Zuzentzailea:
Felix Alzelai Iriarte

Lege gordailua: NA-633/1995
Tirada: 3.200

Erredakzio burua:
Alfredo Alvaro Igoa
guaixe@guaixe.eus

Erredakzioa:
Maidier Betelu Ganboa
kirolak@guaixe.eus
eta Erkuden Ruiz Barroso
kultura@guaixe.eus

Maketatzailea:
Irene Trecet Obeso
maketazioa@guaixe.eus

Publizitatea:
Eneida Carreño Mundiñano
publi@guaixe.eus

ARGITARATZAILEA:
Guaixe Fundazioa.
Foru plaza 23-1.
31800 Altsasu
948 564 275
948 562 107 (Faxa)
618 882 675

LAGUNTZAILEAK

Mank

s a k a n a

BAZKIDEAK

Nafarroako Gobernua
Gobierno de Navarra

Auzolanean jasotzen ari dira hilerriko pareta

Bi asteburutan aritu dira eta beste bi aurreikusten dituzte lanak despeditzeko. Kanposantuko pareta erortzeaz zegoen eta kontzejuak dirurik ez duenez, auzolanean ari dira berritzen horma

ETXEBERRI

Kanpo santua ixten duen pareta mugitu egiten zen eta etxeberriarrek garbi zuten pareta bota eta berria jaso beharko zutela. Eta horri ekin diote, auzolanean. Aurreko bi larunbatetan aritu dira kisugile lanetan etxeberriarrek eta hurrengo bi larunbatetan lan eginda lanak despedituko dituztela aurreikusten du Javier Martija Etxarri kontzeju-buruak. Martijak argitu duenez, "lanan aurrekontua 800 eta 1.000 euro artean izanen da. Materialerako bideratuta dena. Udalak hormigoi makina eta hura mar txan jartzeko argindar sorgailua utzi dizkigu, alokairua pagatuta".

Etxeberriarrek kanpo santuko horma konpontzeko auzolanean. UTZITAKOA

Diru kontuak

Lanak auzolanean eginen ez balira, aurrekontua boskoiztuko zela azaldu digu Martijak. "Eta gaur egun kontzejuak ez du laurkorik. Horregatik jo dugu auzolanean". Kontzeju buruak erakundearen kontuen berri eman du: "2018an kontzeju etxeko teilatua eta eraikineko etxebizitza konpontzeko 65.000 euro bideratu genituen. Europako dirulaguntza espero genuen, baina eskaera asko izan ziren eta kanpoan gelditu ginen. Lanak pagatzeko Arakilgo Udaleria jo genuen, urtero kontzejuen artean bana-

tzen duen dirua aurreratzeke eskatuz". Udalak lau urteko dirua aurreratu zien. Horregatik, aurtengo udaletik dirulaguntzarik jasoko ez duten bigarren urtea izanen da. 2023an berriro jasotzea espero dute.

Etxeberriko Kontzejuaren aurtengo aurrekontua 13.710 eurokoa da. Aurreikusten duten inbertsio nagusia hilerriko lanak dira. Argiteria berritu nahiko luke kontzejuak, baina aurreragorako utzi beharko dute. Martijak azaldu duenez, "Arakilgo Udalak aurtun langile gutxiago kontra-

tatuko ditu eta herrietan lanak egiteko aukera gutxiago daude. Gainera, lanak eginez gero materiala kontzejuak jarri behar du eta hori ere bada gastua. Eta ez dugunez, aurtun egin beharreko lanak auzolanean eginen du". Lan horietako batzuk zerrendatu ditu: kimatze lanak, ezpondak garbitu, bideak konpondu...

Auzolanak arautu gabe dituzte. "Egiteko dugun zerbait da. Auzolan hauetan ongi ari gara. Larunbatean 13 geunden. Badakigu beharrezkoa zen lana dela".

Zuntz optikoak badu zulo handi bat: herri txikiak

Lau udaletako alkateak herri txikietara zuntz optikoa zabaltzeko aukerak elkarrekin aztertzen ari dira

ARAKIL / IRAÑETA / ARRUAZU / ERGOIENA Nasertic enpresa publikoak Sakanako Autobian (A-10) barna Interneteko sare indartsua zabaldua du. Baina Irañetan eta Arruazun ez dute zuntz optikorik eta, beraz, telekomunikazio konexio azkar eta ziurrik ere ez. Emari handiko sare horrekin bat egiteak 1.200 eta 1.500 euro artean balio duela azaldu du Gorka Ovejero Ganboak, Arruazuko alkateak. "Eta Arruazun zenbat etxe daude? 30? Enpresei ez zaie interesatzen lotura pagatzea eta gero zuntz optikoa herrian zabaltzea, ez delako beraierako errentagarria".

Beste kasu batzuetan zuntz optikoko linea herri sarreretatraino eramaten dute enpresek gobernuarekin hala hitzartu dutelako. "Baina gero herria txikia denez, ez da errentagarria eta ez dute herrian zuntz optikoa zabaltzen. Hori da Lizarragaren kasua", argitu digu Ovejero. Herri adina errealitate daude. Baina herri txikietan zuntz optikoa ez sartzeko eta zerbitzua ez emateko enpresen argudio nagusia errentagarritasun faltarena da. "Despopulazioaren kontrako neurri bat ere bada zerbitzu egokiak izatea" hausnartu du arbazuarrak.

Elkarrekin

Arakil, Irañeta, Arruazu eta Ergoienako alkateak guifi.net proiektuaren inguruan dabilen Xabier Garmendia teknikariarekin bildu ziren herenegun.

Zuntz optikoa jartzeko lanean. ARTXIBOA

Udalerrri bakoitzaren errealitatea eta dauden aukerak ezagutu zituzten. Alkateak aztertzen ari dira azpiegitura propioarekin zuntz optikoa herrietan zabaltzea. "Sarea lurperatuta duten herrietan lurpetik egin daiteke, kablea airetik, fatxadetatik, zabalduz eraman daiteke, baita ur hoditeriatik ere. Urdiainen argiteria publikotik eraman dute. Mantentze lan gutxi du. Eta batek jakinez gero, zuntza auzolanean zabal liteke herrietan".

Lau udalek elkarte egitea ere aztertuko dute. "Elkartearen bidez merkeago erosiko litzateke eta Internet eskaintza merkeago litzateke". Hala ere, Cederna-Garalurren gaiaren inguruan sortutako batzordean parte hartuko dute, Ovejero izanen da ordezkaria. Eta Sakanako Garapen Agentziaren atea ere jotzeko asmoa dute.

Bi inbertsio aurreikusi ditu Arruazuko Udalak

Baso planean jasotako lanak egin eta zuntz optikoa herrian zabalduko dira aurtun

ARRUAZU

Aurtun Arruazuko Udalak 116.601,26 euroko aurrekontua izanen du. Gorka Ovejero Ganboa alkateak azaldu duenez, hiru inbertsio aurreikusitako zituzten. "Baina joan den urtean gastu

sabaia 25.000 eurotan gainditu genuen eta Espainiako Gobernuaren Aurrekontu Egonkortasun Legeak behartu gaitu bi urteko finantzazio plan bat egiteko kontuak bere 'onera' ekartzeko. Horregatik, inbertsioeta-

ko bat heldu den urterako utzi behar izan dugu".

Basogintza planean jasoa dute trenbidetik Aralar aldera dagoen basoan azientarako bazkalekua edo angioa egiteko asmoa duela udalak. Horretarako, aurtun sasiak kenduko dituzte Nafarroako Gobernuaren dirulaguntzarekin. Horrekin batera zuntz optiko sare herrian barna lurpeko hodien bidez zabalduko du udalak aurtun. Lan horiek eginda udalaren helburua da arbazuarrei telekomunikazio konexio hobea

Festetan ekitaldi sinbolikoa egingen da.

eskaintzea. Alkateak jakinarazi duenez inbertsioa ez litzateke 10.000 eurotara iritsiko. Gainera, ibarreko beste udal batzuekin elkarlanean ari da Arruazuko zuntz optikoa ezartzeko aukerak aztertzeko.

Aurrekontu Egonkortasun Legeak urte betez atzeratu duena Arruazuko plan estrategikoa egitea da. Alkateak azaldu duenez, "Bakaikun egin zutenaren moduko parte hartze prozesua egin nahi dugu herriaren lehentasunak zehazteko".

Kintoak San Adrianen dantzakia dantzatzten. ARTXIBOA

Etxarri Aranatz ez San Kiriko, ezta San Adrian ere

Udalak etxarriarrei dei egin die "bereziak diren egun horietan arduraz jokatzeko", urruntze neurriak betetzeko

ETXARRI ARANATZ

Gaur eta astelehenean, 20:00etan, Etxarri Aranazko txistulariek kalejira egingen dute pertsonen arteko distantzia mantenduz. Bezperan egindako kalejira horiekin gogorarazten da bihar San Kiriko dela eta asteartean San Adrian. Baina COVID-19 gaixotasunak eragindako pandemiak bertan behera utzi ditu bi ospakizunak. Txistulariak aterako dira, baina Etxarri Aranazko Udalak arduraz jokatzeko eta jende pilaketak ekiditeko txistularien atzetik ez joatea gomen datu du.

Udalak iragarrita zuen bi festa egun horietarako egitarau sinbolikoa prestatuko zuela. Bi ospakizunetan ardoak duen presentzia zein den jakinik, udalak 18 urte baino gehiago duten etxarriarrei botila bana ardo oparituko die oroigarri gisa. Ardo banaketa hori San Kiriko egunean

eta San Adrian egunean izanen da, 09:30etik 11:30era, plazan. Udalak etxeetan utzi duen txartelarekin joan beharko da botilak jasotzera. Udalak guztira 1.008 litro 1.300 botilatan banatuta emanen ditu, Alcanadreko upategi bateko ardoa banatuko da.

Herriko ospakizunak bertan behera gelditu direnez, aurtengo kintoek ez dute dantzakirik dantzatzeko San Kirikon, San Adrianen eta Ama Birjinaren egunean. Aurtun dantzakiki bakar bat dantzatzeko dute, bihar, 11:30ean, plazan. Distantziak mantenduz dantzatzeko dute dantzakiki sinboliko hori. Kintoek heldu den urtean dantzatzeko dute herriko dantza, 2021eko kintoekin batera. Azkenik, Etxarri Aranazko udaletik herritarrei gogorarazi die "gizarte-urruntze neurriak mantendu eta osasun agintariekin emandako gomendioak betetzeko guztien erantzukizuna".

Lakuntza Korpusik gabe

Lakuntzako Udalak erabaki du Corpus Christi festaren ospakizunak bertan behera uztea. Besteak beste, kintoek Alkate Dantza dantzatzeko diete udal ordezkariak eta dantzaldia eta auzatea izaten dira plazan, baina aurtun ezingo da izan.

Udako festarik ez Irurtzunen

Irurtzungo Udalak jakinarazi du udako festak bertan behera gelditu direla. Erabakia aho batez hartu du udalak. "Badakigu zeinen garrantzitsuak diren herriko festak herritar guztiondako. Horregatik, ez dugu erabakia goizterregi hartu nahi izan".

Sakanako kanpaina. XABIER EUSKERAZ TALDEA

ETB3ren eskaera Parlamentutik gobernuetara

Nafarroa Susperitu Planari buruzko Batzorde Bereziak ETB3 herrialde guztian ikusteko eskaera egin du

SAKANA

Nafarroako Parlamentuak Espainiako Gobernuari eta Nafarroako Gobernuari eskatu die behar diren pausoak eman ditzatela Nafarroako lurralde osoan ETB3errazagohartzeko. Nafarroa Susperitu Planari buruzko Batzorde Bereziak, Herritarrekiko Harremanak Departamentuari dagokion tartean hartu zuten erabakia herenegun. Horrekin batera, Nafarroako Parlamentuak Nafarroako Gobernuari euskararekin zerikusia duten beste hiru eskaera egin dizkio: lankidetza instituzionala bultzatzea, euskarazko prestakuntza eta kultur produktuen online eskaintza zabaltzeko; euskarazko ikus-entzunezko eduki digitalen ekoizpena bultzatzea haur eta gazteendako, eta haietarako sarrera publikoa eta doakoa bermatzea eta, azkenik, euskarazko on line tresnen inguruko prestakuntza bultzatzeko Sarean Euskaraz programaren bidez.

Navarra Sumaren kontrako botoarekin onartu zen mozioa. Haiendako euskarazko edukia eta ikastaroak on line sustatzeko eta ETB 3 Nafarroa osoan hartzeko neurriak ez du zerikusirik COVID-19aren ondoren Nafarroaren hobekuntza ekonomiko, sanitario eta sozialarekin".

Ibarreko hiru autobideetako bidesariak gertuago

Trafiko handia duten Nafarroako 5 errepidetan kamioiendako bidesaria jartzea aztertzen ari dira

SAKANA

Lurralde Kohesiorako kontseilari Bernardo Ziriza Perezek maiatzaren 15ean aurreratu zuenez, "Nafarroak 45 milioi euro eskura ditzake urtean, finalista gisa, egun emakidarik ez duten ahalmen handiko bideetan ibilgailu astunentzako bidesaria ezartzen badu. Aukera horri esker, premiazko lanak finantzatu ahal izanen lirateke hurrengo urteetan, esaterako, Belateko eta Almandozko tunelak bikoiztea, eta N-121-A errepidea 2+1 bidean bihurtzea eta bost autobideak mantentzea".

Bidesariak kudeatzeko enpresa publiko bat sortzeko asmoa du foru administrazioak. Aipatutako ahalmen handiko 5 bideen artean daude Iruñea-Behobia errepidea (NA-121-A), Ebroko Autobia (A-68) eta Sakanako hiru autobideak: Leitzarango Autobia (A-15), Sakanako Autobia (A-10) eta Iparraldeko Autobia (A-1).

Gaia aztertzeko bilera izan zuten Nafarroako Gobernuak eta parlamentuan ordezkaturako taldeek herenegun. Navarra Suma ez beste talde guztiek gobernuarekin aurreakordioa lortu zuten "errepideak zerbitzu publiko gisa finantzatzeko eta hobetzeko". Nafarroako Gobernuak jakinarazi duenez, "alderdi horiek foru gobernuaren proposamenaren oinarrien alde agertu eta topagunetaz jo dituzte". Hala ere, "bileran errepideen eta bestelako bide-azpiegituren finantzazioaz aipaturiko gai espezifikoak heldu diren egunetan bideratu, zehaztu eta adostuko dira".

Istripua

Etxarriarra auto istripuz hil zen larunbatean. 2018an hiru sakandar hil ziren hala.

Gurasoek presoendako gradu aldaketa eskatu dute

Adurrek, Jokinek eta Oihanek 3. gradua lor dezakete aurki. Jonanek eta Julenek oraindik ez

ALTSASU

Altsasu Gurasoak taldeko ordezkariak joan den ostiralean nabarmendu zuten, "gaur egungo testuingurua ikusita, borondate pixka batekin, bide hori gure semeek zabaltzea posible litzatekeela uste dugu. Ez litzateke kondena bukatuko, baina, beraien bizimodua berreskuratzea aukera izanen lukete". Gaineratu zuten, "lastailan Espainiako Auzitegi Gorenaren sententzia injustua berretsiz, gure semeek zigorra ahalik eta baldintza humanoetan bete dezaten saiatzen ari gara, baita espetxe erregimenaren progresioa azkartu dadin ahalegintzen ere".

Pandemiak kartzelatan duen eragina salatu du Altsasu Gurasoak: "hain toki zaurgarria den horretan, ziurgabetasuna, beldurra eta sufrimendua eragin dizkie preso guztiei zein haien lagun eta familiei: isolamendua handitu egin da, komunikazioak eten, baimenak izoztu, preso gaixoak eta edadetuak egoera penagarrian daude..." Etxerat, Salhaketa eta Sarerekin batera #SOSpresosCOVID19 manifestua eta dinamika sustatu zuten, gobernuari nazioarteko legedia betetzeko eskatzeko.

Patxi Ruizi elkartasuna adierazi diote

Patxi Ruizek herenegun utzi zuen gose greba, 31 egunen ondoren. Hari elkartasuna adierazi eta bere egoera salatzeko Altsasun manifestazioa egin zen ostiralean. A-1 autobidea ere moztu zuten. Presoen izaera politikoa aldarrikatu eta amnistia "beharrezkoa" dela azpimarratu zuten. "Amnistia presoak eta Euskal Herria askatzeko bidea da".

Haur eta gurasoak Etxarri Aranzko plazako jolas parkean. ARTXIBOA

Haur eskolak ikasturte artean

Udal haur eskoletako langile guztiak aktibo egotera eskatu dute. Ikasturtea itxi eta berria prestatzeko hainbat egiteko dituztela ere jakinarazi dute eta horretarako pedagogia talde guztia beharrezkoa dela gaineratu zuten

SAKANA

Nafarroako 0-3 plataformak Nafarroako Udal eta Kontzejuen Federazioren egoitzaren parean egin zuen kontzentrazioa ostira-lean. Haur eskoletako ordezkariak exijitu zuten "ziklo honetako langileek funtsezko zerbitzutzat ez hartzeagatik jasan duten diskriminazioa berehala eteteko". COVID-19 gaixotasunak eragindako osasun larrialdia dela eta, jakinarazi zuten, "ziklo berean, emakumezko langile batzuk beharrezkotzat jo dira eta ez dira haien beharra eta profesionaltasuna zalantzan jarri; beste batzuek, berriz, lana utzi dute eta ziurgabetasun handia izan dute, eta tratatu txarrak jaso dituzte Haur Hezkuntzako lehen zikloaren kudeaketa maltzuraren ondorioz".

Plataformako kideek Nafarroako haur eskolak "berraktibatzea"

eskatu dute. Batetik, "ikasturtea duintasunez eta errespetuz ixteko eta 2020-2021 ikasturtea prestatzeko egin beharreko lanak egiteko". Azken horien artean daude hainbat administrazio eta pedagogia lan: haurren materiala jaso eta entregatzea, ikasturteko memoria idaztea, 2020-2021eko eskola egutegia egitea, matrikula prozesua, familia berriekin bilera hasieran, ordutegiak antolatzea, 2020-2021 agenda prestatzea, tutoretzak antolatzea edota ikastetxearen Hezkuntza Proiektua berrikustea.

NAFARROAKO 0-3 PLATAFORMAK HAUR ESKOLAK "BERRAKTIBATZEA" ESKATU DU

Bestetik, higie materialaren horniketa eta desinfekzio lanak egiteko garbiketako langileen ordutegia berrantolatzea eskatzen du plataformak, baita haur eskoletarako garbiketako protokolo berriak ere. Azkenik, Hezkuntza Bereziko Baliabide Zentroarekin eta Arreta Goiztiarreko Zentroko harremanak izatea.

Lau Sakanan

Uharte Arakilgo Pausoka udal haur eskola Dindaia fundazioak kudeatzen du. Eskolako zuzendari Nerea Luis Sotok azaldu digunez, martxoan eta apirilean telelana egiten egon ziren eta maiatzarekin batera Aldi Beterako Enplegu Erregulazio Espedienteak (ABEEE) indarrean dute. Telelanean gurasoekin harremanetan egon ziren eta haiek haurrekin egiteko jarduerak proposatu zizkieten.

Telelana ere baliatu zuten ikasturteko txostena egiteko, ikasturte berriko egutegia prestatzeko, ikasturteko bideoak prestatu eta gurasoei emateko... "Gelditu gabe ibili ginen etxetik lanean". Luisek zehaztu duenez, Pausokan 0 eta 3 urte arteko haurrak nahastuta egoten dira. Gehienez 10 haur onartzen dituzte. "Ikasturte honetan izan diren 10etik 7k segituko dute eta 3 berri sartuko dira". Argitu duenez, haurren gurasoak langileak dira eta haur eskolak familia eta lan bizitza bateragarri egiten laguntzen die. Luisek azaldu du ikasturte berriaz ez dakitela ezer oraindik.

Lakuntzako eta Arbizuko udalena da Kattuka haur eskola. Eider Garde Mazkieran da hango hezitzaileetako bat. "Udalek gurekin zuten kontratua eten zuten eta ABEEE indarrean sartu zen. Maiatzaren 25etik bi autonomo administrazio lanean ari gara eta gainontzekoak espedientearekin segitzen dute". Garde departamentuko 0-3 atalarekin etengabeko harremanetan egon da eta "Kattuka eskola pilotu gisa zabaltzeko proiektua landu genuen, Hezkuntzaren adostasuna zuena eta Osasun Departamentuak bideragarria ikusi zuen".

31 familiak eskatu zuten Kattuka zabaltzea. "3. fasean zabaltzea ez dute onartu. Eta hilaren 21etik aurrera zer egingen duten ez dakigu". Garde jakinarazi duenez, Osasun Publikoko eta Laneko Osasuneko Institutuak haur eskolak zabaltzeko emandako gomendioak betetzen dituzte. Hezitzaileko 5 haur izatea, haurrak jardunaldi guztian hezitzaile berarekin egotea, talde itxiak izatea... Garde are gehiago haserretu du jakiteak "araz kanpo dauden haurtzaindegi pribatuak zabaltzeko aukera dutela, familia eta lan bizitza kontziliaziorako zerbitzuak direlako. Haur eskola hezkuntza zikloa da, baina kontziliaziorako neurria ere bagara".

Altsasuko Txirinbulo haur eskolako zuzendaria da Aintzane Martin Diaz de Otazu. Etxetik lanean aritu dira. "Tutoreak gu-

rasoekin harremanetan egon dira, haurrekin egiteko jarduerak bidali dizkiete... Eta ikasturte berrirako protokoloa ere egin dugu". Martinek azaldu duenez, "Hezkuntza Departamentuak ez du aurreikusten ikasturte honetan haur eskolak zabaltzea, Osasun Ministerioak kontrakorik esaten ez badu behintzat. Ez dugu ikasturtea bukatu eta irailean noiz hasiko den, zein ratiorekin, protokoloak... ez dugu informazioz, ez dakigu ezer. Heldu den ikasturtea prestatzen ariko direla pentsatu nahi dugu".

Departamentuak zer bidali zain dauden bitartean, ikasturte berrirako aurrematrikula egin da eta plaza guztiak bete dira: "jaitsiko zenaren beldur ginen, baina beteta dago. Haurren guraso gehienak langileak dira eta haiendako beharrezko zerbitzua da haur eskola". Gardek esandakoa berretsi du, "hezkuntza zikloa gara, baina familia eta lana bizitza kontziliaziorako bitartekoa ere bagara".

Txioka haur ikastolako Ibai Iriarte San Vicentek azaldu digunez, "itxi genuenez, familiei kuotak eten genizkien. Langileei ABEEE ezarri genien. Baina ulertzen genuen langileek ezin zituztela erabakiaren ardura eta kalteak jasan. Horregatik, espedienteak soldataren %70 pagatzen badie, ikastolak gainontzeko %30a bere egin du eta soldata guztia kobratzen ari dira".

Nafarroako haur eskolen lan hitzarmenik ez dagoenez, Espainiakoarekin gidatzen dira ikastolan. Baldintza prekarioak onartuta ere, "soldatak beti hitzarmenaren gainetik izan dira. Urte hasieran gobernuak oinarritzko soldata igo zuen. Guk uste dugu igoera horren diferentziala ere gure langileen soldatan islatu behar zela eta igo egin diegu". Iriartek nabarmendu du hitzarmenetik aparte "baldintza propioak" ezartzen dituztela, "lan garrantzitsua delako. Langileak haurrendako erreferentzialak izatea nola lortzen da, langile finkoak izanik".

Iriartek azaldu duenez, "Nafarroan hezkuntza etapa hau ez dago diruz lagunduta eta ikastolari Txiokek ahalegina eskatzen dio. Kontziliaziorako bitartekoa garen heinean administrazioak lagundu beharko luke". Bitartean bueltarako ezarritako baldintzak aztertzen ari dira eta familiekin aurki jarriko dira harremanetan.

KATTUKAK HAUR ESKOLA PILOTU GISA ZABALTZEKO PROIEKTUA LANDU DU ETA ZAIN DAUDE

Amaia Razkin Medrano Irati Trailen. UTZITAKOA

"Aurten lasterketaren batean aritzeko esperantza dut"

AMAIA RAZKIN MEDRANO EUSKAL SELEKZIOKO MENDI KORRIKALARIA

MENDI LASTERKETAK Euskal Selektzioarekin ariko zen lehen denboraldia izan behar zen honakoa Amaia Razkinendako, baina COVID-19ak guztia bertan behera utzi du

Maidar Betelu Ganboa UHARTE ARAKIL Mendi lasterketen aurtengo denboraldia hasita zegoen COVID-19ak dena geldiarazi zuenean.

Oraindik ere gogoan dut COVID-19aren kontua hasi zenean nik asteburu horretan Jurramendi Traillean parte hartu behar nuela. Bertan behera geratu zen proba eta, horrekin batera, etxeko konfinamendua hasi zen. Nola moldatu zara etxean entrenatu ahal izateko?

Aurretik bizikletan aritzeko arrabola bat nuen; egia esan ez

zait inoiz gehiegi gustatu, baina etxean egonda, erabili behar. Egoera luzerako zihoala ikusi nuenean korrika egiteko zinta erosi nuen; aurkitzea kostatu egin zitzaidan. Eta egunero zintan ordu bat aritzen saiatu naiz.

"AURTEN LASTERKETA GEHIAGOTAN ARITZEKO NINTZEN, BAINA GUZTIA PIKUTARA JOAN DA"

Noiz hasi zinen mendi lasterketetan? Duela sei bat urtera arte igeriketan ibili nintzen. Gero, asteburuetan korrika egitera joaten hasi nintzen, errepidean; ez nuen oso gustuko, baina zerbait egiteagatik hasi nintzen. Beriain etxe ondoan dudanez, hara joaten hasi nintzen, eta horrela hasi nintzen mundu honetan. **Mendiak korrika egiteari beste puxtarri bat gehitu al zion?** Ez dakit (kar, kar...) Askok diote beraiek txikitan mendira joaten zirela gurasoekin edo lagu-

nekin, baina nik halakorik ez dut bizi izan. Nolanahi ere, asfaltoan ibiltzea baino, interesgarriago iruditzen zitzaidan mendian ibiltzea, eta duela lau urte Irati Trailen parte hartu nuen. Hura izan zen nire lehenengo lasterketa.

Lasterketen giroa gustuko izan zenuen?

Aitortu beharra dut nahikoa miseria pasa nuela Irati Trailen. 10. kilometrotik aurrera lasterketan jarraitzea kostatu zitzaidan, baina burugorria naizenez, amaitu nuen. Eta urte hartan Uharteko Arakil Beriain Km Bertikala egitera animatu ninduten. **Nola ikusi zenuen zure burua etxeko proban? Lasterketak oso desnibel handia du tarte laburrean.**

Zer esango dizut, gaizki ibili nintzen. Lagunak ibilbide erdian zeuden ni animatzen, eta hara gaizki iritsi nintzen. Ama Beriain goian nuelako, bestela... Iristekoan amari esan nion oso nekaturua nengoela. Bihotza azkarregi sentitzen nuen. Ohitura falta, azkenean. Eta horrela hasi nintzen. Ez dut lasterketa gehiegirik egin; urtean 7 lasterketa ingurutatik aritzen nintzen. Aurten proba gehiagotan aritzeko nintzen, baina ez da posible izan. Hilero 2 lasterketa egiteko asmoa nuen. **Joan den urtean Espainiako Ultratrail Txapelketan, 83 km eta 5.150 m desnibeleko Desafio Somiedon laugarren sailkatu zinen (11:59:40), ia 12 orduko lana egin eta gero. Sekulako progresioa egin duzu.**

Zortea izan nuen. Maiatzean Leitzako Euskal Herriko Mendi Erronkan parte hartu nuen, eta nahiko ongi joan zenez -67 km eta 3.000 m desnibel positiboko proban laugarren sailkatu zen Amaia (8:52:28)-, Mendi Lasterketen Euskal Selektziotik deitu ninduten, uztaillaren bukaeran Pola de Somiedon jokatzekoaren Espainiako Ultratrail Txapelketan parte hartzeko. Baiezkoa eman nuen eta ez zen gaizki joan. Proba luzeetan laburragoetan baino hobe moldatzen ote naizen ezingo nuke erantzun, oraindik esperientzia falta baitut, baina erresistentzia dut; beti izan naiz horrela.

"EUSKAL SELEKZIOAN NAGOENETIK LIZEAGA DUT ENTRENATZAILE; PROBAK NORBERAK HAUTATZEN DITU"

Hortaz, ordutik al zara Mendi Lasterketen Euskal Selektzioa kidea?

Joan den urteko Espainiako Txapelketan Euskal Selektzioarekin jokatu nuen, baina berez aurtengo denboraldian hasi naiz. 20 korrikalari inguru gaude; batzuek estatu mailako txapelketetan parte hartzen dute eta, beste batzuek mundukoetan. Berria naizenez eta pandemiarekin dena gelditu denez, ez dut taldekideak ezagutzeko tarteia izan.

Selektzioan zaudenetik entrenatzeko modua aldatu duzu?

Orain arte beti nire kabuz ibili naiz entrenatzen, baina aurten selektziotik entrenamendua jarri didate. Jokin Lizeaga dut entrenatzaile, eta otsailean hasi nintzen berarekin. Konfinamendua bukatu eta gero, orain mendian sasoi berreskuratzen nabil. Guztia hankaz gora dagoenez, mendira joan eta gozatzearekin nahikoa dugu.

Zeintzuk ziren aurtengo helburuak?

Korrikalari bakoitzak bere egutegia erabakitzen du. Lehenik eta behin, esperientzia hartzea zen helburua. Orain arte proba gutxi jokatu ditudanez, aurten lasterketak egin nahi nituen, zein mailatan nagoen ikusteko. Espainiako Lineako eta Ultrako Txapelketetan aritzeko nintzen. Apirilaren azken astean Kataluniako Ultra Montsenyn aritzeko nintzen, eta Jokin Lizeagak gertuko lasterketaren batean aritzea gomendatu zidan, nola nongoen ikusteko. Horregatik Jurramendiko Trailean aritzeko nintzen. Maiatzean lineako lasterketak egin behar nituen, ekainean Irati Trail, eta uztailean Goierriko 2 Handitan parte hartzeko nintzen. Baina guztia pikutara joan da, aurten ez dut lasterketarik egin.

Aurtengo denboraldia halako im-passe bat izango da eta hurrengora begira jarriko zarete? Zer diote Euskal Selektzioan?

Oraingoz itxarotea, ez dago besterik. Mendira entrenatzera atera, gozatu eta gero ikusiko dugu aurten lasterketaren batean aritzeko aukerarik ote dugun.

Zuk uste duzu probaren bat jokatuko dela?

Momentuz guztia airean dago. Urriaren 11rako iragarri duten Leire Traila egingo dela uste dut, baina ez da ziurra. Hartu beharreko neurriak eta bete beharreko baldintzak zein diren ez dakite, baina lasterketaren batean aritzeko itxaropena badugu.

Igandean Lakuntza-Aralar Mendi Lasterketa jokatzekoa zen eta ekainaren 28an Trikutrail, horietakoren batean aritzeko asmoa al zenuen? Printzipioz ez, baina ibilbide horiek guztiak eginak ditut, entrenatzerakoan bide batzuk jarraitzea gustatzen zaidalako, **Orain arte parte hartu duzun lasterketetatik zein duzu gustukoena?** Euskal Herriko Mendi Erronka asko gustatu zitzaidan. Etxeko proba bat da, Aralarren jokatzeko baita, eta distantzia ere ez zitzaidan luzeegia iruditu. Lagunak uneoro alboan izan nituen, eta guztia gustatu zitzaidan: ibilbidea, ez zen ere oso proba teknikoa... Okerrena eguraldia izan zen, kaxkarra izan zelako. **Gustura egingo zenukeen lasterketa bat?**

Zegama-Aizkorri Maratoia egin beharreko lasterketa bat dela iruditzen zait. Esperientzia bizi-irzea gustatuko litzaidake, giroa... Ahal dudanean ibilbidea egiten dut eta ederra da.

Etengabe lagunak aipatzen dituzu. Zu animatzera al doaz?

Bai, ahal dutenetan joaten dira, gustatzen zaie. Nik eurei ezer esan gabe, han agertzen dira. Mendira ez naute laguntzen, baina lasterketetara bai.

Entrenatzeko nora jotzen duzu gehien, Aralar aldera edo Beriain aldera?

Ahal dudan guztietan Beriainera noa. Etxetik gertuago dago eta azkenean bertara joatea errazago egiten zait. Baina distantzia luzeagoak egin nahi baditut edo azkarrago joan nahi badut, Aralar aldera noa.

Aurtengoan Euskal Selektzioarekin aireratu behar zenuen, baina akaso hurrengo urtean izan beharko du, aurren gertatzen denaren arabera. Hala ere, selektzioan zu hautatu izanagatik pozik egongo zara. Bai. Proposatu zidatenean egun batzuk behar izan nituen selektzioan sartzea edo ez erabakitze-ko, baina behin hasteko erabakia hartuta, gogotsu nago. Beraiek ez naute ezertara behartzen, mendi lasterketekin disfrutatzearekin nahikoa da, baina ez dudanez inoiz lasterketa askorik egin, bat-batean hilero bi egitea, ardura hori hartzea zen kontua. Baiezkoa eman eta gero, kontentutua nago.

Ardura hartu eta gero, COVID-19ak guztia geratu du...

Bai, baina beno, etorriko dira garai hobeak. Esperantza badugu eta entrenatzen gaude.

"Gogo handiarekin" hasi ditu ur entrenamenduak

ARRAUNKETA Orio taldeko San Nicolas trainerua astelehenean uretaratu zen hiru hilabete luze lehorrean egon ondoren. Ibai Gonzalez arraunlari urritzoldarrak uretako lehen entrenamendu hauek "oso ongi" doazela dio

Arraunlariendako egun ahaztezina izan zen astelehenekoa, martxoaren hasieratik euren traineruak uretaratu gabe egon eta gero, lehenengoz itsasoratu baitzituzten. Horrela, euskal arraunlariak uretan taldekako lehen entrenamenduak egin ahal izan dituzte egunotan.

Ibai Gonzalez urritzoldarra Orioko Arraunketa Elkarteko arraunlaria da. Gainontzeko taldekide mirotzak bezala, uretan entrenatzeko irrikitan zegoen, eta lehen entrenamenduak "oso ondo" joan direla aipatu du. "Tarte honetan etxean entrenatzen egon eta gero, uretan entrenatzeko gogo handiarekin geunden, eta oso ongi ibili gara" adierazi du. "Gogotsu gaude, denbora askoan egon gara une hau iristeko zain" aipatu zuen astelehenean Orioko gizonezkoen taldeko patroik Gorka Aranberrik. Iritzi berberekoa zen Orioko entrenatzaile Jon Salsamendi. "Egun handia da gaurkoa" zioen.

Maskara jantzita dutela entrenatzen ari dira arraunlariak. ORIO

Arraunlarien lehendabizikoa lana trainerura egokitzea izango da, eta sentsazioak berreskuratzea. "Traineruko entrenamenduak oso zehatzak dira, eta berriro mugimendu zehatz horietara egokitzeko denbora behar

dugu" nabarmendu du Ibai Gonzalezek. Uztailen hasiko da traineruen aurtengo denboraldia, eta tarte honetan ahalik eta hobe- kien entrenatu nahi dute arraunlariak, eurek eta zaleek udan arraunarekin goza dezaten.

KIROLDEGIA Zelandin ez da aurretiazko hitzordua hartu beharko

Osasun krisiak eragindako geldialdiaren ondoren, astelehenean, ekainaren 15ean zabalduko ditu ateak Altsasuko Zelandi kiroldegia, beharrezko diren segurtasun neurriak hartuta.

Zelandi kiroldegira sartzeko maskara erabiltzea (sarreran, pasabideetan eta eskaileretan) eta eskuak garbitzea nahitaezkoa izango da. Aipatzekoa da kiroldegira sartzeko ez dela aurretiko hitzordua hartu behar izango. Erabiltzaileek nahi dutenean erabili ahaliko dute kirolgunea, betiere aforoa errespetatzen bada. Aforoaren kontrola izateko, erabiltzaileek txartela erabili beharko dute. 14 urtetik beherako erabiltzaileak laguntzaile batekin sartu beharko dira. Bestalde, aurren abuztuan zabalik egongo da Zelandi kiroldegia, zerbitzua etenda egon den tarte honetan normalean abuztuan egiten diren mantenu lanak egin direlako. Kuotei dagokienez, ezohiko tarte honetan hilabete bakoitzean 3,35 euro kobratu zaie bazkideei mantenu kuota bezala, eta uztailaren 1etik aurrera betiko kuotak kobratuko dira. Eta galdutako klaseen truke igerileku eta gimnasioko sarreraren bale bat hartu ahal izango da.

Bestalde, Arbizuko kiroldegia noiz ireki eta nola zehazteko aste honetan bertan bilera egingo da.

XOTA, ARTXIBOA

Xotaren lehen entrenamenduak

ARETO FUTBOLA Asteartean konfinamendu osteko lehen entrenamendua egin zuen Osasuna Magna Xotak Anaitasunan, ekainaren 23tik 30era bitartean Malagan formatu azkarrean jokatu diren Play-Offak prestatzeko. Ekainaren 24an final laurdenetan Viña Albali Valdepeñas izango du aurkari talde berdeak, eta ordura bitartean egunero entrenatzea da asmoa.

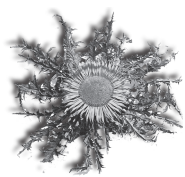

EITB

Pilotaren buelta, gertuago

PILOTA Aldi Baterako Lan Erregulazioa etetea eta baldintza ekonomiko berriak jasotzen dituen hitzarmena adostu zuten Aspeko enpresa eta pilotarien ordezkariak asteartean. Baikokoek egun bat beranduago. Ofizialki uztailaren 1ean itzuliko da pilota profesionala, Irunen, baina, aste bat aurreratu eta San Juan egunean Eibarren izango ote den zurrumurrua dabil.

ESKELA

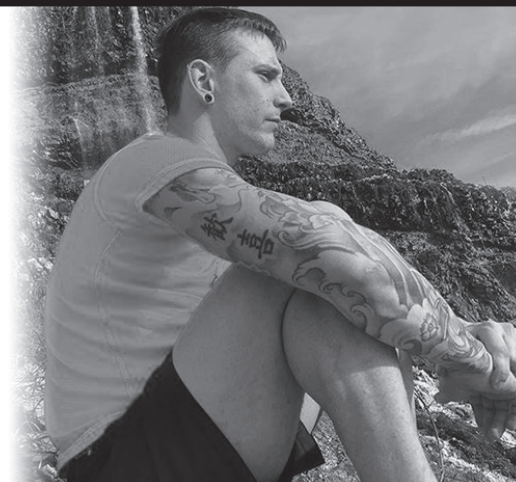

Joseba Jimenez Marin

Beti umoretsu, beti alai,
zu irrifarrakin gelditzen ga.
Beti arte Joseba.

INURRI

Etxarri Aranatz

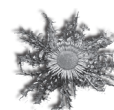

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Mila bazkaiten antolatzaile, saltsa guziten zirikatzaile
Eman diguzu ziñakan onena, beti gu artien zuu oroimena
90eko kintuek

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

ANDRA
MARI
IKASTOLA

(Andra Mari Ikastolako ikasle ohia)

"Amets bat baldin bada
Betiko bizia
Amets ederrena da,
Amets da guztia."

**Andra Mari Ikastolako guraso, irakasle,
ikasle eta langileak**

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Euskal Herriko zeru geñen
izer berri bet piztua!
Izen gazte, bizi aske

ESKELA

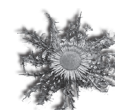
Joseba Jimenez Marin

Zure irrifarrak eta poztasunak alaituko ditu
gure bihotzetako zure oroitzapenak.
Adiorik ez, Joseba.

Leku Ona Taberna

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Gozamena izan da zu
ezagutzea, Joseba.

Inmaren lagunak
Etxarri Aranatz, 2020ko ekainaren 6an

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Urak dakarrena
urak daroa,
zuk utzitakoa
gurekin geratzen da.

G.H GUERMAKO LAB sindikatua
Bakaikun, 2020ko ekainaren 8an.

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Langile abila eta umoretsua,
alaitasuna zabaltzen zenuena.
Zurekin bizitako momentuak,
geure bihotzetan geratuko dira.
Gero arte, Joseba!

G.H GUERMAKO langileak
Bakaikun, 2020ko ekainaren 8an.

ESKELA

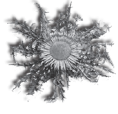
Joseba Jimenez Marin

Zure irrifarra beti gurekin.

Sakanako Aizkora Eskolako lagunak

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

2020ko ekainaren 6an hil zen, 30 urte zituela

Elkarrekin hazi eta ikasi, betirako bizi.
Gure gogoan egongo zara beti.

Andra Mari ikastolako 90eko kintoak
Etxarri Aranatz

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

Zuu bizipoza
zuu irrifarra
zuu umorie
zuu laguntasune
ez ttugu sekule ahaztuko Jime

ZR
Etxarri Aranatz, 2020eko ekainaren 8an

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

"Kantatu nahi dut bizitza usteltzen ez bazait
hitza mundua dantzan jarriko nuke jainkoa banintza."

Joseba: eskerrikasko ola izetietis.
Beti yonko za gu biyotzetan.

Maddi, Aratz, Eba, Mari Jose eta Aitor

ESKELA

Joseba Jimenez Marin

"Ez nau izutzen negu hurbilak
uda betezko beroan
dakidalako irauten duela
orainak ere geroan."

Triku Trail kirol elkarte

ESKELAK JARTZEKO: 948 56 42 75
edo eskelak@guaixe.eus

- Eskelen tarifak: 50,82 € / 96,80 € / 130,68 €
prezio hauek BEZa barne dute.
- Bazkideek % 10eko deskontua dute.
- Eskelak jasotzeko azken eguna: Osteguna goizeko 11:00ak
baino lehen.

JAIOTZAK

- **Aimar Etxeberria Garmendia**, ekainaren 1ean Etxarri Aranatz
- **Amire Aboufaras El Ouannasse**, ekainaren 2an Uharte Arakilen
- **Aimar Albisu Mendinueta**, ekainaren 3an Arbizun
- **Aritz Jauregi Albarrazin**, ekainaren 4an Olaztin

EZKONTZAK

- **Joan Mumbru eta Jone Areta Urrestaratzu**, ekainaren 5ean Lakuntzan

HERIOTZAK

- **Rafaela Elizondo Zufiaurre**, ekainaren 2an Altsasun
- **Jose Plaza Zelaia**, ekainaren 4an Altsasun
- **Miguel Gorriti Preboste**, ekainaren 5ean Uharte Arakilen
- **Victor Goikoetxea Garmendia**, ekainaren 5ean Urdiainen
- **Jose Mari Uharte Gereza**, ekainaren 10ean Arruazun

IZARRA
HEMEN, ZURE ONDOAN
AQUÍ, A TU LADO

«Bizitzan badira une batzuk
zeinetan norbait
ondoan behar dugun»

BEILATOKIAK

ALTSASU Santa Cruz, 6
ETXARRI ARANATZ Nagusia, 2

948 05 90 90 · www.izarratanatorio.com

IRACHE
tanatorioak

Tanatorioak: Altsasu – Irurtzun – Lekunberri – Betelu – Leitza

“Betidanik”

948 19 70 70
@Grupolrache
Grupolrache
www.tanatoriosirache.es

HIL OHARRA

Gero arte, Oskar, eta eskerrik asko.

PIKUXAR EUSKAL TXOKOA

Pasa den asteburuan gizon bikaina agurtu genuen Irurtzunen: Oskar Lizarraga. Heriotza horrek lur jota utzi gaitu irurtzundarrak. Ez da izan bat-batekoa, borroka luzea izan baita. Lehenengo borroka irabazi zuen, eta medikuak alta eman aurretik, ez zuen, bada, Uharte-Berriaingo Kilometro Bertikala

egin! Bere indarraren, bere bizitzeko gogoaren beste erakusgarri bat baino ez. Ez zegoen geldituko zuenik!

Oskar, zein erraza egin diguzun besteoi dena, zein kutsakorrek zure gogo, ilusioa, alaitasuna, energia eta baikortasuna! Hasierako Orritz taldean dantzan, egungo Iskidin pertsonaia mitologikoei bizia ematen, eta orain dela hamazazpi urte sortutako Pikuxar hartatik egungo proiektu honetara. Hain zuzen, zure kemenari zor diogu Pikuxar berriko egitasmoa aurrera eramatea, nahiz eta askotan, hain zurea zenuen molde hartan esaten zenuen bezala, "burokraziak energia kendu". Gaixorik egonda ere, eraikuntza berriaren obra hasi arte zenuen guztia eman zenigun, etsi gabe. Konfinamendu egoerak etxeetan egotera behartu gintuen, eta orduan azkartu zen zure gaixotasuna, gutako askok jakin gabe. Pikuxarreko bazkideok umezurtz gelditu gara, gure proiektuko motor bat itzali zaigu zurekin. Orain, gure erronka zuk bultzatutako proiektua garatzea da zuk utzitako legatuari jarraipena emateko, nahi dugulako, sinisten dugulako eta zuk emandako guztia eskertzeko. Pikuxar berriko etorkizuneko ospakizunetan gurekin egongo zara, mahai inguruan edo barrako brindisetan, zuk bizitza ospatzen zenuen bezala, uneoro, alaitasunez, baikortasunez, indarrez.

Gora zu, Oskar.

Heriotza-oharra argitaratzeko baldintzak

Testuak gehienez 1.900 karaktere izan behar ditu, hutsuneak barne. Bat eta bakarra onartuko da, ez baitira kapituluak onartuko. Idatzi guztiak egilearen izen-abizenekin argitaratuko dira. Testuak euskaraz idatziak bidali behar dira. Heriotzaren eta testu bidalketaren artean gutxienez aste bateko tartea egon behar du. Espazio antolaketa dela-eta GUAIXEK eskubidea du jasotako testuaren argitalpena hurrengo astera atzeratzeko. Hala balitz idatzia bidali duenari jakinaraziko zaio. Heriotza-oharra bidaltzen duenak testuarekin batera honakoak bidali behar ditu: egilearen izena eta abizena, herria eta harremanetarako telefonoa. Idatziak helaratzeko bideak: Foru plaza, 23 - 1., 31800 Altsasu / gutunak@guaixe.eus

AGENDA

Tel.: 948 56 42 75 / kultura@guaixe.eus

OSTIRALA 12

ALTSASU Patxi Ruizen borrokak ez du etenik!
Mobilizazioak. Asanblada eta manifestazioa.
18:00etatik aurrera, plazan.

LAKUNTZA, ARBIZU ETA ETXARRI ARANATZ Euskal presoak, Euskal Herrira elkarretaratzea.
20:00etan, plazan.

ALTSASU Altsasukoak aske elkarretaratzea.
20:00etan, udaletxearen parean.

LARUNBATA 13

ALTSASU Sare-ren Izan bidea ibiltarien sarearen prentsaurrekoa.
13:00etan, plazan.

IGANDEA 14

ALTSASU Jurramendira irteera.
Altsasuko mendigoizaleak taldearen irteera.
08:00etan, egoitzan.

ALTSASU Euskal presoak, Euskal Herrira.
20:00etan, plazan.

ASTELEHENA 15

ALTSASU Pentsio duinen alde. Sakanako Jubilatuen eta Pentsiodunen Koordinakundea.
12:00etan, Zumalakarregi plazan.

OSTEGUNA 18

ETXARRI A. Patxi Ruizen aldeko kontzentrazioa.
20:00etan, plazan.

IRAGARKI SAILKATUAK

OHARRAK

Guaixe astekariaren banaketa: Aste honetan banaketa arazoak izan ditugu Arbizon, Bakaikun eta Uharte Arakilen. Zorionez moldatu dugu. Barka itzazue eragozpenak.

Irurtzungo udal musika eskola: Ikasturte berrirako matrikula musika eskolan bertan egin behar da hilaren 21ean, 22an eta 23an, 16:30etik 20:00etara. Musika eskolaren ikasketa planaren, ordu-tegien eta musika tailerren berri www.irurtzun.eus web orrian daude eskuragarri.

Odol-emateak Irurtzunen: garagarriaren 18an, 16:45tik 20:30ra, www.adona.es/eu

Ayuda Contenedores erakundearen material bilketa berri martxan: Altsasuko Ayuda Contenedores Gobernu Kanpoko Erakundea material bilketa egiten hasi da berriz. Denetarik jasotzen

dute: arropa, zapatak, eskola materiala, jostailuak, bizikletak, higiene produktuak, haur-oihalak, sendaketak egiteko gazak eta bendak, mantak, ordenagailuak eta beste. Asteazkenetan, azoka egunean, goizeko 10:00etatik 13:00etara egiten dute material bilketa, Altsasuko Frontoiko Zeharbidaren 14. zen-

bakiko udalaren bajaran. Poltsak itxita eraman behar dira, eta astebete itxita mantentzen dituzte, berrogeialdian. Egun bereziki Afrikara ari dira bidaltzen hemen jasotako, edukiontzietan.

Lakuntzako musika eskola: matrikula epea hilaren 28ra arte zabalik dago. Internet bidez egin behar

da matrikula: <https://labur.eus/zbv5A>. Hilaren 25ean, 16:30ean, informazio bilera izanen da musika eskolaren funtzionamendua azaltzeko. Musika hizkuntza eta instrumentua hastera doazen ikasleentzako familiei zuzendutako bilkura da. Ikasturtea irailaren 14an hasiko da.

www.iragarkilaburak.eus

BAZTERRETIK

RICARDO ARETA URRESTARAZU

LP-CD-MP3-Covid19

Iaz, data eta orri hauetan bertan, gure plazak eta udako erromeriak animatzen dituzten taldeen barne-funtzionamenduari buruz idatzi nuen. Nola eboluzionatu duten eta gero eta profesionalagoak bihurtu direla kontatzen nuen. Batzuetan bilakaera logikoa izan da, eta beste batzuetan zailtasun desberdinetara egokitzen joan behar izan dute. Pixka bat lehenago, orri hauetan ere, familian gozatzeko moduko jaialdi batzuk gomendatzen nituen. Mota honetako ekitaldiek ere eraldaketa handia jasan dute urteetan zehar.

Azken batean, bi ikuskizun mota ezberdin dira, baina zerbait komunean, zuzeneko musika. Biak eboluzionatzera bultzatu dituzten arrazoiak beti egon dira zuzenean lotuta musikaren industriarekin. Teknologia oso garrantzitsua da honetan guztian. Musikariak bere exekuzio pertsonalari leialena den soina eskaintzeko duen obsesioak, bai zuzenean, bai estudioan, sormenaren atalaren atzean egunetik egunera eboluzionatzen duen industria teknologiko bategoa dakar; musikariak eta ikuskizunaren eta komunikazioaren sektore osoak azkar hartzen dutena eta zapaltzaile gisa forma berrietara egokitzen ez direnen gainetik pasatzen dena.

Grabazio formatuek eragin zuzena izan dute musikariaren lanean. Beti izan da pirateria. Biniloak grabatzen zirenean, piraten zintak ikusten genituen azoka txikietan, azalen zuri-beltzeko fotokopiekin. Gero CDa iritsi zen eta hasiera batean disko hauen kopiak egitea

gehiago kostatzen bazen ere, behala ezagutu genuen top manta ospetsua. Garai hartan ere, disko salmenta diru sarreraren zati handi bat zen taldeentzat, baina Internet eta streaming bidezko musika plataformen etorrerarekin gaur egun diskoak musikarientzako bisita txartel bat baino ez dira. Beti pentsatu izan dut horrek zerikusi handia izan duela urte hauetan jaialdi handietan eta makrokontzertuetan bizi ahal izan dugun leherketan, hedapen tekniko ikaragarriekin. Horiek enpresa sare garrantzitsu bat sortu dute, agertokian ikusten ditugun lau artistei ez ezik, bizimodu ateratzeko modua egin duten jende askori jaten ematen diona.

Faktore horiek guztiak beti egon dira nolabait lotuta musikaren kudeaketarekin, esparru batean edo bestean, eta industria egokitzen joan da, baina bat-batean kanpoko elementu bat aurkitzen dugu, eta ez dugu ezer ezagutzen, eta oraingoz ez da gauzak aldatu direla, dena gelditu dela baizik. COVID-19ak dena gelditu du bat-batean. Orain berriro martxan jartzea pentsatu behar da, baina faktore asko hartu behar dira kontuan, eta litekeena da gaur egun ezagutzen dugun ikuskizun-formatua desagertzea; izan ere, hasieran, edukiera murrizketekin eta beti gastu bat dakarten segurtasun neurri gehigarriekin, oraingoz ezinezkoa da gaur egun ezagutzen dugun kontzertu bat antolatzea.

Dagoeneko eman dira zenbait itun oso urruntze neurri zorrotzekin, eta horiek, oraingoz, iritzi desadostasun handiak sortu dituzte sektorearen barruan, eta ematen ari den neurri-rik ohikoena da aurten sinatutako kontratuak datorren urterako atzeratzen ari direla, eta oraingoz hori ez da bilakaera, atzerapena baizik.

DE KOVEN NAVARRA

CARPINTERÍA DE P.V.C.

info@dekovenavarra.com

www.dekovenavarra.com

Ibarrea industrialdea, 9 pabiloia · **ALTSASU**

Tel./Faxa: **948 468 360** · Telefono mugikorra: **690 641 860**

Artiedatarren mahaia aurreko San Adrian erromeria batean. UTZITAKOA

"San Adrian egunean ezin dira piperropilak falta"

Aurten modu ezberdinean ospatuko dira San Kiriko eta San Adrian egunak Etxarri Aranatzan, baina euren mahaian piperropilik ez dela faltako aitortu digu Oihana Artieda Galdeanok; etxarriarrak opil berezi hauek egitera gonbidatu ditu

Maidar Betelu Ganboa ETXARRI A.

1 Larunbatean San Kiriko eguna ospatuko duzue Etxarrin, eta asteartean San Adrian. COVID-19aren eraginez ezohiko festak izanen dira. Egoera berezia da, baina horrela etorri da eta garrantzitsuen gure osasuna da. Esaten digutena bete eta festak modu ezberdinean ospatuko ditugu.

2 Lizarran bizi zara baina San Adrianen ez omen duzu huts egiten.

22 urte daramatzat Etxarritik kanpo, baina San Adrianera urtero etortzen naiz. Ez naiz inoiz falta izan.

3 San Adrian egunerako piperropilak prestatzen omen dira. Zuk beti ezagutu al duzu ohitura hori?

Bai, txikitatik ezagutu izan ditut San Adrianen piperropilak eta gure mahaian ez dira inoiz falta izan. Etxarriar askok prestatzen dituzte piperropilak. Aurten udalak errezeta jaso du eta etxarriarrak piperropilak egitera animatu ditu bando bidez. Nik uste dut ohitura hau ez dela galduko; alderantziz, gero eta gehiago egiten dela uste dut.

4 Zuenean nork egiten ditu?

Garai batean nire amiñek eta bere ahizpek egiten zituzten; guztiak elkartzen ziren eta denendako prestatzen zituzten. Baina zahartzen joan ziren eta esan zuten lan asko zela familia guztiendako piperropilak egitea. Orduan aitak erabaki zuen izeba Barbarari eta amonaren lehengusu Pilarri errezeta eskatzea eta euren errezetarekin egiten ditugu piperropilak, aitak eta biok. Nire aitaren gainontzeko anai arrebekek ere errezeta eskatu zuten eta orain batek denontzat egin beharrean bakoitzak egiten du bere familiarendako.

5 Artiedatarren mahaian zenbat biltzen zarete San Adrianen?

Ez dut sekula kontatu, baina 40 inguru. Aitaren aldetik bost anai arreba dira, eta pentsa, guztien seme-alabak, bilobak... asko gara. Orain bakoitzak gure piperropilak egiten ditugu, partitu egiten ditugu eta piperropil ezberdinak probatzen ditugu. Eta ondoko mahaietakoekin baita ere.

6 Piperropilak egitea zaila da?

Errazak dira egiteko, ez dauka sekretu handirik. Izeba Barbara bi urtez aritu zen guri laguntzen. Masa probatzen zuen eta esaten zigun: "azukre pixkat gehiago gehitu; beste arrautza bat gehiago...". Badakizu, lehengo emakumeak nolakoak ziren: "honetatik pixkeet bota" eta inoiz ez dakizu errezeta batean hori zehatz zenbat den (kar, kar...).

7 Zeintzuk dira osagaiak?

4 arrautza oso, 8 gorringo, kilo bat azukre, kilo bat irin, limoi esentzia goilaratxo bat, anis kopa bat, Armisen sobre erdia eta ko-

loretako txotxoak, piperropilak apaintzeko. Armisen gasifikatzaile bat da, kolore hori eta txuria duten paketetxoak. Nik orain ez diot botatzen.

8 Nola egiten dira piperropilak?

Osagai guztiak eltze batera bota eta guztia ongi nahastu behar da, etengabe eraginez. Ez da ordena jakinik jarraitu behar. Masa egin ondoren, pausatzen utzi behar zaio. Guk gauean egiten dugu masa, eta hurrengo egunean egiten ditugu piperropilak. Labea 180 gradutan dagoela, 25 minutuz egiten dira. Anisa eta limoiaren zaporea dute. Ez dira bizkotxoak bezain bigunak, gogorrak dira. Masa oratzen duzunaren arabera, bigunagoak edo gogorrak ateratzen dira. Etxarriar guztiak animatzen ditut piperropilak egitera. Errazak dira egiteko eta oso goxoak dira.

9 Piperropil lehiaketa egitea proposatu beharko diozue udalari. (Kar, kar...).

Idea ona da, bai!

10 Garai batean neskek gustuko zuten mutilari oparitzen omen zizkioten piperropilak, hala esan digute.

Nik ez dut hori sekula entzun; hara, zerbait berria ikasi dut.

11 Aurtengo San Adrianetan piperropilak egingo dituzue?

Piperropilak egingo ditugu bai ala bai, ezin dira San Adrian egunean falta! Uste dut gurasoen etxean ospatuko dugula, nire anai-arrebeekin. Ezin gara guztiak elkartu, kopuruz pasatzen gare-lako. Pena da, baina... aurtengoa egoera berezia da. Heldu den urtean gogo handiagorekin bilduko gara.

BERRITU JATETXEKO MAHAI-ZAPIA

DISEINU GRAFIKOA
WEB DISEINUA
KOMUNIKAZIOA

Eskatu aurrekontua konpromisorik gabe

619 821 436 | info@gkomunikazioa.eus | Foru plaza, 23-1. Altsasu

Denda txikietan
erosten duzunean,
argiak pizturik
jarraitzen du